

УДК342.951

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-1-140-144

Борис ЛОГВИНЕНКО[©]

доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро Україна)

ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР У СИСТЕМІ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З МЕДІА

У статті розкрито важливість цифрового простору в системі взаємодії Національної поліції України з медіа. Значущість цифрового простору обумовлена такими обставинами: а) зростання значення цифрових технологій у житті суспільства; б) збільшення присутності поліції у цифровому просторі; в) необхідність забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у цифровому просторі; г) динамічний характер розвитку технологій цифрових комунікацій. Підкреслено, що діяльність медіа має бути вдосконалена для забезпечення точності й об'єктивності при подальшому висвітленні і поширенні отриманої від поліції та інших правоохоронних органів інформації. Зауважено, що дотримання наведених обставин сприятиме створенню безпечного цифрового середовища в Україні.

Ключові слова: *цифровий простір, безпечне цифрове середовище, взаємодія, медіа, соціальні мережі, поліцейська діяльність, контроль.*

Постановка проблеми. Розвиток Національної поліції України сьогодні відбувається відповідно до загальноєвропейської концепції налагодження тісної взаємодії поліції та громади. Доктринальна зміна підходів до засад поліцейської діяльності передбачає все більш широке залучення до сприяння поліції недержавних інституцій – активних громадян (волонтерів поліції), громадських об'єднань, медіа та лідерів думок.

У свою чергу, подальша цифровізація суспільного життя у сукупності з розвитком ІТ-технологій переконливо свідчить про зростання ролі цифрового простору в житті кожної людини. Відповідно, забезпечення безпеки цифрового простору поступово стає невідкладним завданням для Національної поліції. Незважаючи на переваги і можливості, що надає цифровий простір, зокрема, щодо швидкого і легкого доступу до інформації, електронного документообігу, онлайн-замовлень, розваг, роботи, фінансових операцій тощо, він також став новим простором для правопорушень. Потерпілими від таких діянь можуть бути як фізичні та юридичні особи, так і держава. Наприклад, це стосується цифрової безпеки об'єктів критичної інфраструктури, державних підприємств, органів публічної адміністрації тощо.

Таким чином, актуальність безпеки цифрового простору не можна применшити, а її забезпечення вимагає злагодженої діяльності державних і недержавних суб'єктів. Серед іншого, важливою є взаємодія поліції з медіа (засобами масової інформації), якій і присвячене представлене дослідження.

Аналіз публікацій, в яких зпочатковано вирішення цієї проблеми. Взаємодія правоохоронних органів із засобами масової інформації не є новою тематикою у вітчизняній адміністративно-правовій науці. У різноманітних аспектах її розглядали: О. Бакуньова, Г. Блінова, М. Д'ячкова, Ю. Легеза, Р. Миронюк, О. Негодченко, С. Недов, І. Прянішнікова, Я. Шнурко та багато інших фахівців.

Мета статті полягає у висвітленні значення цифрового простору в системі взаємодії Національної поліції України з медіа та окресленні перспектив розвитку такої взаємодії.

Виклад основного матеріалу. У статті 89 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що взаємодія поліції з громадськістю відбувається шляхом

© Б. Логвиненко, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1894-4889>

bryntyr@gmail.com

підготовки та реалізації спільних проєктів, програм і заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. Зазначена співпраця спрямована на виявлення й усунення проблем, пов'язаних зі здійсненням поліцейської діяльності, та сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення її результативності й ефективності. Поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, медіа та у видавничій діяльності [1]. Положення зазначеної статті не дозволяють створити концептуальне уявлення про засади взаємодії поліції з громадськістю. Не знайшли законодавчого закріплення принципи взаємодії поліції з медіа та громадськими організаціями, окремі напрями й особливості такої діяльності.

Наведене повною мірою стосується й цифрового простору, з огляду на такі обставини: а) зростання значення цифрових технологій у житті суспільства; б) збільшення присутності поліції у цифровому просторі; в) необхідність забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у цифровому просторі; г) динамічний характер розвитку технологій цифрових комунікацій.

Зауважимо, що Закон України «Про медіа» не містить визначення поняття цифрового простору. Натомість у ст. 1 цього Закону наведено дефініцію онлайн-медіа, під якими розуміються медіа (засоби масової інформації), що регулярно поширюють інформацію у текстовій, аудіо-, аудіовізуальній чи іншій формі в електронному (цифровому) вигляді за допомогою мережі Інтернет на власному веб-сайті, крім тих, що віднесені цим Законом до аудіовізуальних медіа [2].

Слід погодитись із тим, що цифровий простір є потужним джерелом впливу на формування цінностей людини. Примітно, що його виховний і формувальний вплив виникає не сам собою, а є результатом докладання творчих зусиль людини, її комунікативної активності, синергії прагнень, потреб і цінностей. Водночас алгоритми функціонування цифрового простору, наявні механізми та інструменти дозволяють робити такий вплив інтегрованим, персоніфікованим та масштабним. Доступність цифрових пристроїв, розвиток соціальних медіа й цифрових платформ, активне використання цифрових сервісів у побуті сприяють інтенсивному розвитку діджитал-маркетингу та переформатуванню ринку реклами [3, с. 13].

Я. Чернятевич звертає увагу на те, що єдиного визначення терміна «цифровий простір» не існує, що не заважає компаніям та організаціям використовувати його для побудови стратегій розвитку та функціонування. Під цифровим робочим простором фахівець пропонує розуміти певне інтегральне утворення, що охоплює цифрові процеси, засоби цифрової взаємодії, інформаційні ресурси, цифрову інфраструктуру та інші поняття, що є характерними для цифровізації загалом [4, с. 62].

Таким чином, цифровий простір можна визначити як віртуальне середовище, що охоплює всі сфери життя суспільства та є невід'ємною частиною сучасного світу. У цифровому просторі інформація зберігається, обробляється та передається у цифровій формі. Завдяки цьому кожна особа може здійснювати різноманітні дії, а саме: пошук інформації, спілкування з іншими людьми, замовлення товарів і послуг, документообіг а також використовувати цифровий простір для освіти, розваг, відпочинку тощо.

Визначивши важливість цифрового простору в сучасному житті, доцільно зупинитися на присутності у ньому поліції. Зауважимо, що забезпечення поліцією безпеки у цифровому просторі багато в чому залежить від чіткої організації взаємодії з онлайн-медіа.

Налагодженню такої взаємодії в Україні може сприяти вивчення передового досвіду іноземних держав, де інтеграція поліцейської діяльності у цифровий простір розпочалася раніше.

Так, ізраїльські дослідники А. Левон та Г. Явець звертають увагу на те, що присутність поліції у цифровому просторі може бути важливішою для неї, ніж для інших публічних інституцій. Поліція знаходиться в тісному контакті між населенням та правоохоронними органами. Однак така комунікація відбувається переважно в стресових обставинах, наприклад, під час зупинки водіїв за порушення правил дорожнього руху, реагування на факти домашнього насильства, запобігання злочинній діяльності або під час подання скарг до територіальних підрозділів поліції. Оскільки населення взаємодіє з поліцією в таких конфліктних ситуаціях, реакція громадян на дії поліції може бути більш негативною, ніж на інші публічні інституції, з котрими стикається населення. Крім того, громадяни можуть скористатися соціальними

мережами, аби висловити критику на адресу поліції. З іншого боку, соціальні мережі дозволяють поліції взаємодіяти з населенням у менш негативному контексті. Онлайн-медіа можуть мати позитивний ефект щодо зміцнення довіри між поліцією та населенням. Відповідно, коли поліція ефективно бере участь у діяльності онлайн-медіа, її імідж і відносини з громадськістю можуть покращитись. Водночас слід констатувати, що система поліції зазвичай є більш ієрархічною та авторитарною, з культурою централізації інформації, порівняно з іншими суб'єктами публічного адміністрування. Також принципи діяльності онлайн-медіа відрізняються від засад, згідно з якими здійснюється робота з інформацією в органах і підрозділах поліції. Насамкінець автори констатують, що інтеграція поліції у цифровий простір в цілому та соціальні мережі зокрема демонструє неможливість ігнорувати новий простір. Відповідно, поліція має прийняти нові реалії так, щоб це сприяло реалізації покладених на неї завдань [5].

К. Фінклеа зазначає, що соціальні мережі є одним із багатьох інструментів, котрі можуть використовувати правоохоронні органи для зв'язку з громадськістю, наприклад, для розповсюдження інформації про осіб, які розшукуються. Цифровий простір забезпечує надзвичайні швидкість і охоплення, що незрівнянні з багатьма іншими формами комунікації з громадськістю. Практики та науковці вбачають соціальні медіа інструментом, належне використання якого дозволить посилити поліцейську діяльність у громаді [6].

Повертаючись до діяльності вітчизняної поліції, варто згадати наказ Національної поліції України від 21.02.2017 № 141 «Про затвердження Положення про систему Інтернет у телекомунікаційній мережі Національної поліції України», котрим у цілому врегульовано присутність поліції у цій глобальній мережі [7]. Поряд із цим слід визнати факт того, що адаптація поліцейської системи до новітніх викликів і реалій відбувається із певним запізненням. Значною мірою це стосується присутності поліції у цифровому просторі та налагодження взаємодії з онлайн-медіа. Наприклад, важливим є вироблення єдиної політики для комунікації територіальних підрозділів Національної поліції України з медіа у цифровому просторі.

У підсумку варто наголосити на тому, що одним із основних способів взаємодії поліції та медіа у цифровому просторі слід вважати використання соціальних мереж. Як зазначалося вище, поліція може використовувати соціальні мережі для поширення інформації про резонансні правопорушення, для розшуку осіб та комунікації з громадськістю в формі онлайн. Зі свого боку, медіа можуть використовувати соціальні мережі для отримання офіційної інформації зі сторінок поліції та інших джерел, а також для забезпечення оперативного реагування на важливі події.

В іншому аспекті поліція та медіа можуть взаємодіяти через надання доступу до інформації про події на території обслуговування. Для цього система Національної поліції України має стати більш відкритою та прозорою для суспільства, і цифровий простір є надзвичайно зручним для реалізації цього прагнення. Водночас медіа повинні зосередитися на точності та об'єктивності при висвітленні інформації, забезпеченні права на приватність, захисті персональних даних тощо. Звичайно, дотримання таких принципів для медіа вбачається дещо утопічним, але тут у нагоді можуть стати заходи юридичної відповідальності за порушення законодавства.

Не менш важливим аспектом взаємодії поліції та медіа у цифровому просторі слід визнати підвищення медіа-грамотності учасників таких відносин. Поліція має набути компетентності для ефективної комунікації з журналістами та громадськістю, а медіа – посилити здатність до критичної оцінки інформації, котру вони отримують із поліції та інших джерел. У перспективі це дозволить оперативно виявляти та усувати можливі джерела помилок та прогалин, запобігати поширенню неправдивої інформації тощо.

Головною метою взаємодії поліції та медіа у цифровому просторі варто вважати її спрямованість на підвищення рівня безпеки населення у мережі Інтернет, більш ефективне забезпечення прав і свобод людини. З іншого боку, Національній поліції України потрібно переглянути засади своєї діяльності у цифровому просторі, зробивши її більш сучасною та варіативною.

Висновки. Взаємодія поліції та медіа у цифровому просторі є важливою складовою сучасного суспільного життя, яка має тенденцію до розширення. Поліція та інші правоохоронні органи мають посилити інтеграцію у цифровий простір та використовувати онлайн-медіа для підвищення ефективності своєї діяльності. Це дозволить посилити комунікацію з громадськістю і оперативно поширювати серед

населення офіційну інформацію про правопорушення та інші резонансні події, що мали місце на території поліцейського обслуговування. У свою чергу, діяльність медіа має бути вдосконалена для забезпечення точності і об'єктивності при висвітленні і поширенні отриманої від поліції та інших правоохоронних органів інформації. Лише за дотримання перерахованих обставин в Україні можна буде створити безпечне цифрове середовище.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
2. Про медіа : Закон України від 13.12.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
3. Кремень В. Г., Сисоєва С. О., Бех І. Д. та ін. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4(2). С. 1–30. URL : <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>.
4. Чернятевич Я. В. Цифровий робочий простір як складова сучасного ринку праці. *Підприємництво і торгівля*. 2021. № 32. С. 60–65. URL : <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-32-08>.
5. Azi Levon, Gal Yavetz. Police in social media: to protect and share? *First Monday*. 2021. Vol. 26. № 1–4. URL : <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/download/10459/10038>.
6. Kristin Finklea. Law Enforcement and Technology: Using Social Media. *Congressional Research Service*. January 11, 2022. URL : <https://sgp.fas.org/crs/misc/R47008.pdf>.
7. Про затвердження Положення про систему Інтернет у телекомунікаційній мережі Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 21.02.2017 р. № 141. URL : <http://tranzit.ltd.ua/nakaz>.

Надійшла до редакції 03.03.2023

References

1. Pro Natsionalnu politsiiu [On the National Police] : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. [in Ukr.].
2. Pro media [On the media] : Zakon Ukrainy vid 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>. [in Ukr.].
3. Kremen, V. H., Sysoieva, S. O., Bekh, I. D. ta in. (2022) Kontsepsiia vykhovannia ditei ta molodi v tsyfrovomu prostori [The Concept of education of children and youth in the digital space]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*. № 4(2). pp. 1–30. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>. [in Ukr.].
4. Cherniatevych, Ya. V. (2021) Tsyfrovoyi robochyi prostir yak skladova suchasnoho rynku pratsi [Digital work space as a component of the modern labor market]. *Pidpryemnytstvo i torhivlia*. № 32. pp. 60–65. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-32-08>. [in Ukr.].
5. Azi Levon, Gal Yavetz. (2021) Police in social media: to protect and share? *First Monday*. Vol. 26. № 1–4. URL : <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/download/10459/10038>. [in Eng.].
6. Kristin Finklea. (2022) Law Enforcement and Technology: Using Social Media. *Congressional Research Service*. January 11. URL: <https://sgp.fas.org/crs/misc/R47008.pdf>. [in Eng.].
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro systemu Internet u telekomunikatsiiniy merezhi Natsionalnoi politsii Ukrainy [On the approval of the Regulation on the Internet system in the telecommunications network of the National Police of Ukraine] : nakaz Natsionalnoi politsii Ukrainy vid 21.02.2017 r. № 141. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz>. [in Ukr.].

ABSTRACT

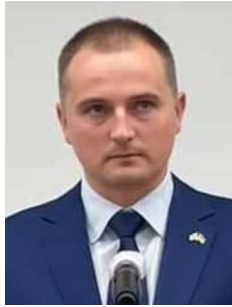
Borys Lohvynenko. The digital space in the interaction system of the National Police of Ukraine with the media. The article reveals the importance of digital space in the system of interaction of the National Police of Ukraine with the media. The importance of the digital space is due to the following circumstances: a) the growing importance of digital technologies in the life of society; b) increasing the presence of the police in the digital space; c) the need to ensure the rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities in the digital space; d) the dynamic nature of the development of digital communication technologies. Digital space is defined as a virtual environment that encompasses all spheres of society and is an integral part of the modern world. In the digital space, information is stored, processed and transmitted in digital form. Thanks to this, each person can perform various actions, namely: searching for information, communicating with other people, ordering goods and services, document management, education, entertainment and recreation, and much more. The importance of developing a unified policy for the communication of the territorial units of the National Police of Ukraine with the media in the digital space was emphasized. It was concluded that the interaction between the police and the media in the digital space is an important component of modern social life. The police and other law enforcement agencies should strengthen integration in the digital space and use online media to improve the effectiveness of their activities. This will allow the police to

strengthen communication with the public and quickly disseminate official information to the population about crimes and other high-profile events that took place in the territory of the police service. It was emphasized that the activities of the media should be improved to ensure accuracy and objectivity in the further coverage and dissemination of information received from the police and other law enforcement agencies. It is noted that compliance with the above circumstances will contribute to the creation of a safe digital environment in Ukraine.

Keywords: *digital space, safe digital environment, interaction, media, social networks, policing, control.*

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-1-144-149

Дмитро ПРИПУТЕНЬ ©
народний депутат України,
доктор юридичних наук, професор
(м. Київ, Україна)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ

Проаналізовано сучасний стан адміністративно-правового регулювання інформаційного забезпечення судів, висвітлено проблеми у цій сфері та запропоновано шляхи їх вирішення. Зазначається, що саме завдяки інформаційному забезпеченню сьогодні відбувається здійснення правосуддя судами України, забезпечується реалізація такого важливого принципу судочинства, як гласність та відкритість. Вказується, що з огляду на існуючу систему інформаційного забезпечення судів учасники судового процесу можуть звернутися до суду, отримати необхідну інформацію про рух справи, не приходючи безпосередньо до суду, а суд – розглянути справу у розумні строки і прийняти законне й обґрунтоване рішення. Акцентується, що поширення інформаційно-телекомунікаційних технологій обумовлює існування багатьох проблемних питань. Задля їх вирішення потрібно враховувати зарубіжний досвід та кращі практики.

Ключові слова: *адміністративно-правове регулювання, забезпечення, інформація, інформаційне забезпечення, суди, правосуддя.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростаючою роллю інформаційних технологій. Вони активно впливають на стан політичної, економічної, оборонної та інших складових безпеки держави. Необхідність використання інформаційних технологій вже не викликає жодних сумнівів, оскільки технологія – це одна з найбільш розвинутих сфер сучасного життя, котра дозволяє підвищити ефективність будь-якого процесу, що забезпечує розвиток суспільних відносин [1, с. 42].

Сучасна система судоустрою та судочинства в період епідемії коронавірусу та війни в Україні не може ефективно функціонувати без належного інформаційного забезпечення. Саме завдяки останньому сьогодні відбувається здійснення правосуддя судами України, забезпечується реалізація такого важливого принципу судочинства, як гласність та відкритість. З огляду на існуючу систему інформаційного забезпечення судів учасники судового процесу можуть звернутися до суду, отримати необхідну інформацію про рух справи, не приходючи безпосередньо до суду, а суд – розглянути справу у розумні строки і прийняти законне й обґрунтоване рішення.

Незважаючи на воєнний стан, суди України здійснюють правосуддя та ухвалюють рішення. Так, за період із 24 лютого до 21 березня 2022 року судами ухвалено та надіслано до Єдиного державного реєстру 151 662 судові рішення. Завдяки роботі Державної судової адміністрації України забезпечено функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та можливість використання її ресурсів. Так,